

Sjøsamisk resursutnyttelse i Porsangerfjorden.

Foredrag ved Hartvig Birkely, sjøsamisk kompetansesenter i Indre Billefjord

Før jeg tar for meg Porsanger, vil jeg først se litt generelt på sjøsamene i forhold til det nordnorske jern- og middelaldersamfunnet. Men aller først vil jeg vise et par små eksempler fra lengre tilbake i tid for å illustrere at de marine resursene i samiske områder har vært viktige for folk også i forhistorisk tid.

I forbindelse med sin magistergrad deltok Kjersti Schanche (1988:158-159) i utgravning av en mødding på Mortensnes i Varanger. Her fremkom organisk materiale, som til da var et nytt innslag i datatilfanget for den antatte tidsperiode. Møddingen som viste seg å være fra like før overgangen eldre/ynge st.a., viste en sterkt maritimt orientert resursutnyttelse, dominert av sel, fisk og sjøfugl. Artsfordelingen av fisk, fugl og sel pekte i retning av en sesongvis utnyttelse avgrenset til vår, tidlig sommer.

Hellerisning av K. Helskog (1988:103)

For noen år siden intervjuet jeg ei da 86 år gammel kvinne fra Billefjord. Hun var gift med en mann fra Ytre Sortvik og hun refererte hva hennes mann hadde fortalt henne. Når mennene før i tiden rodde fra boplassen i Ytre Sortvik og skulle på havet, så rodde de først utover rundt et lite nes og der gikk på land for å ofre. De ga sieidien kveitehoder. Engang ville de ofre en gammel båt og dro den opp til sieidien. Men da kom det forferdelig uvær slik at de ikke kom seg til sieidien og mennene tolket da det slik at sieidien ikke ville ha annet enn kveite. Det lokale stedsnavnet her er *Bibalbäfte*. Ved dette stedet har det stått en stor hvit kvartsittblokk som Porsanger kommune hentet til Lakselv og plasserte den på en minnelund. Fiskere fra Repvåg og Honningvåg reagerte sterkt på at kommunen hadde hentet en viktig mea for en bestemt fiskegrunn i fjorden. Det er sansynlig at nettopp denne steinblokken var den nevnte sieidien som Sortvikfolket ofret til.

Også deler av funnmateriale fra yngre steinalder og tidlig metalltid (tekstileramisk fase 1800-900 f.kr. og Kjelmøy fase 900 f.kr-år 0) viser maritimt resursutnyttelse. I utgravningene fra Kjelmøy i Varanger, på boplassene av Kjelmøyfasen av tidlig metalltid, (altså første årtusen f.kr) er det funnet beinredskaper og osteologisk materiale som viser utstrakt utnyttelse av fisk og havpattedyr, iflg Bjørnar Olsen (1994:101-139).

Bilder fra Olsen s.108-109 og 117-119.

Det osteologiske materialet ga klare indikasjoner på at boplassene hadde vært i bruk om sommeren. Disse utgravde ytterkystlokalitetene er også kjent som sommerboplassene for østsamenesiidane Neiden og Pasvik. Bosetningsmønsteret for disse sidaene var basert på flyttinger mellom sommerboplassene på kysten og vinterboplassene i skogsområdene på innlandet.

Vorren s.248

I løpet av 1. årtusen e.kr. begynner man å få skriftlige kilder. Den viktigste kilden i denne sammenheng er den mye referte holøyhøvding Ottars beretning til Kong Alfred av England år 900 e.kr. Ottar hadde gjort en reise fra sitt bosted i Sør-Troms til Hvitehavet. På denne reisen

ble han kjent med både nord og østsamer. Gjennom hans beretning får man et klart bilde av sjøsamenes resursutnyttelse. Han sier at han bodde nordligst av alle nordmenn. Nord for ham var landet øde med unntak av samene som drev jakt om vinteren, og fiske om sommeren. Han sier videre at folket var fiskere, jegere og fuglefangere og alle var de samer. Videre sier han at hans formue og det som hadde gjort han rik var den skatten som han hadde innkrevd av samene. Den såkalte "finneskatten" besto av skinn, fjær, hvalbein og tauverk av sel eller hvalrosshuder. Den mest velstående samene måtte betale 15 mårskinn, 5 reinskinn, 1 bjørneskinn, 10 tønner fjær, en kofte av bjørneskinn eller oterskinn og 60 alen sel og kvalrossreip.

Tranutvinning.

I en hovedfagsoppgave viser Jørn Henriksen (1995) til at det på kyststrekningen Nord-Troms og Finnmark er registrert ovale, hellelagte groper, de s.k "hellegravene". Man antar at de har vært brukt til produksjon av tran, der råmaterialet har vært spekk av hval, hvalross og sel. Dateringene ligger mellom kr.f. og 1200 e.kr, men med en klar overvekt fra 600-900 e.kr.

Bilde K. Schanche s. 24

Tran var velanvendt produkt til mange formål. Den var viktig bla. i det sjøsamiske kostholdet, men i handelsforbindelser som hadde oppstått i løpet av 1. årtusen e.kr. mellom den samiske og den norrøne kulturen, mener man at tranen ble en viktig handelsvare. Med henvisning til Inger Storli, sier Henriksen, at tranoljen har spilt størst rolle i forbindelse med oppvarming og belysning. I forbindelse med "det sosiale livet" rundt de nornorske høvdingesetene som for eksempel Bjarkøy og trondenes må oppvarming og belysning krevd store mengder olje. I tillegg nevner han olje til skipsfart for bla smøring av skipstau (Henriksen 1995:75-92).

Samene tilknyttet hanseatene.

Langs kysten av Nord-Norge ser det ut til at samene i løpet av middelalder blir tilknyttet hanseatenes handelsmenn i Bergen. Det medførte at samene i økende grad utnyttet fiskeresursene i fjordene og det nære havområdet. Fiske og fangst av havpattedyr ble i varierende omfang kombinert med andre næringsaktiviteter, som villreinfangst, småviltjakt på ettertraktede pelsdyr og februk. Karelenes og etter hvert birkarlenes handelsfremstøt fikk også betydning for den kystsamiske økonomien (Hansen/Olsen 2004:185). Birkarlerne oppsøkte i denne perioden både samene i innlandet og kystsamene i vest og nord. De etterspurte fremfor alt kostbart pelsverk, men også tørrfisk (ibid 164). Den norske koloniseringen på ytterkysten av Finnmark skjøt fart under første halvdel av 1200-tallet iflg. Hansen /Olsen, med henvisning til Bratrein. De sier videre at forutsetningen for denne ekspansjonen må i første rekke søkes i den kommersielle fiskets økte betydning i høymiddelalderen, spesielt som følge av hanseatenes organiserte etterspørsel (Hansen/Olsen ibid:165).

Tendens til spesialisering på bestemte resurstyper.

Fra 1500-tallet begynner man å få flere skriftlige kilder. Dette hadde sammenheng med at de omkringliggende nasjonalstatene la større vekt på å etablere institusjoner i samiske områder for å styrke koloniseringen, spre kristendommen og for å knytte samene i det økonomiske nettverket. For å tilpasse seg de nye handelsmessige betingelser, blir det en tendens til at samene legger større vekt på spesialisering på bestemte resurstyper. Man ser da at salgsfiske

og husdyrhold øker i Nord-Troms og Finnmark, mens samene i de vestlige innlandsområder satser mer på reindrift (Hansen/Olsen 2004:236).

Av en ukjent 1500 talls forfatter, trolig en prest fra kysten av Finnmark, får man vite om den utstrakte bruk av fjordområdet og hvor viktig sjøressursene var for sjøsamene i Finnmark. Vedkommende skriver at ”sjøsamene i løpet av et år har tilhold på forskjellige steder. Om sommeren er de i fjordene og ute på øyene hvor de fanger fugler, fisker og sanker egg, fjær og dun. Om høsten holder de seg på landet ved sjøen hvor det vokser skog. I pent vær ror de på havet, men i dårlig vær er de i skogen for å hugge tømmer til båtbygging, samt å fiske. Om vinteren er de til fjells på jakt og feskvannsfiske og om våren er de atter ved sjøen, hvor de fisker, bygger båter og driver jakt” (Solbakk 1994:45). Dette er en generell beskrivelse av sjøsamene i Finnmark, men om den samme beskrivelsen gjelder for 1500-tallets Porsanger er det vanskelig å si noe mer nøyaktig om, til det er kildetilfanget foreløpig for spinkelt. Men utfra kildene får man vite at det i Porsanger var 2 siidaer, Nord (el. Øst) Porsanger Finneby og Sør (el. vest) Porsanger.

Med henvisning til Lilienskiolds ”Speculum Boreale”, fra slutten av 1600-tallet, skriver Gjessing (1955:26) at sjøsamene holdt nøye greie på årstidene, sånn at de kunne ro fra fjordene til fiskeplassene til havs nøyaktig i rett tid. De hadde hele familien om bord og det føyes til at sjøsamene søkte mye lengre til havs enn nordmennene. Han sier videre med henvisning til Peder Clausen Friis at sjøsamene brukte også sjøen mer allsidig. De ikke bare drev fiske, men jamvel fangst av sel og småhval. Og ikke bare det, men også hvalross og større hval ble tatt. Den italienske reisende Francesco Negri, som reiste i Finnmark i 1660-tallet, opplyser at sjøsamer dro på hvalfangst til ishavet. Hvor mye sanhet det er i det vet man ikke, men derimot vet man at den fangstekspedisjonene som brødrene Buch i Hammerfest rustet ut sammen med russere og som overvintret på Spitsbergen i 1775 med god fangst, hadde mannskap som besto av russere og sjøsamer – ikke nordmenn.

I 1744 skriver Schnitler (Tanner 1924:64) slik om sjøsamenes bruk av fjordområdene: ”Nordmænd fløtte ikke, men Søefinnerne have gementlig 2 á 3 Byer eller gammer, som de i eet aar omskifte, nemlig Sommer- og Vinter-bye, en del have og Høste-bye. Sommer-bye have de ude i Fiorden for Fiskeriets Skyld, Vinter-bye for Brendeved og Moese Skyld for deres creaturer til Fjelds. Høst-bye haves i Fiordbottene for Græssets Skyld”. Fjorden var fremdeles bosatt av bare samer på Schnitlers tid i det han ikke nevner kvener og at nordmenn bodde ikke innenfor Repvåg..

Med grunnlag i 16-1700-talls kilder sammenligner Einar Richter Hansen (1986:76-77) nordmennene i fjordmunningen av Porsanger og på Magerøya med sjøsamene i Porsangerfjorden og sier. ”Samene i Porsanger hadde også et bredere næringsgrunnlag enn nordmennene på Magerøya og Ytre Porsanger. Mens disse levde av fiske og februk, så drev samene i tillegg reindrift, jakt, sjøfangst, bær- og dunplukking”.

I skiftematerialet etter sjøsamene i Porsanger finner man geværer, angler, håkjærringtau, seil og båter. I skifte etter Eli Pedersdatter finner man blant annet to fembøringer. Denne opplysningen understreker at man i Porsanger drev havfiske, sier Einar Richter Hansen og at de i sesongen har holdt til ute ved Magerøya og Sværholt.

Med henvisning til von Westen og Hammond, hva gjelder Porsanger, skriver Richter Hansen (ibid. 106) at misjonæren skulle undervise ungdommen fra påske til St. Hanstider, da ”mændene ere ude paa Udøerne”. 100 år senere skriver den tyske reisende Leopold von Buch

at han den 7. august 1808 kom til Olderfjord og fant bare kvinner og barn til stede. Alle voksne menn var på fiske og ville ikke være tilbake på flere uker.

Knud Leem som virket som misjonær i Porsanger og Laksefjord mellom 1725 og 1728 og deretter i 4 år som prest i Alta, skriver i sitt store verk om samene i Finnmark at ”Til at fiske farer ofte Søe-Lappernes Qvinder-Personer afsted med Mændene; men Finnmarkens Norske-Bønders, eller saa kaldede Normends, Qvinder ere dertil altfor magelige”. Han legger også til at på den tid da reindriftssamene med sine familier oppholder seg med reinene ved sjøkanten, ”farer de og undertiden ud på fiskefangst”.

Det kommer ikke klart frem når og hvor menn og kvinner har fisket i lag. Det kan trolig ha forandret seg over tid alt fra senmiddelalder etterhvert og i den grad husdyrholdet ble del av næringen. Men på von Westens tid, som besøkte Kjølvik og Kistrand 1718, ser det ut for at mennene var ute på vårfisket ved kysten og kvinnene og barna var blitt igjen i fjorden slik det ble sagt tidligere. Men så heter det videre hos Hammond/von Westen at misjonæren skulle videre være tilstede i Kjølvik, når mennene er ”ude til skatte-tinget og føre endeel af deres Børn og Qvinder med seg”. Tingene i Kjølvik ble før 1760 avholdt i siste halvdel av juli, en sjelden gang i august, mens de etter 1760 ble avholdt i juni, i forbindelse med avslutningen av vårfisket iflg. Richter Hansen (ibid 106). Fra St.hans var det tid for dunsanking, som foregikk på øyene i Porsanger. Her har i alle fall kvinnene med barn og ungdom vært med. Etter dunsesongen har mennene da etter 1760, sammen med endeel av sine kvinner og barn reist til kysten på tinget. På hjemmefiske må nok kvinnene og de eldste barna ha deltatt. Her er også et poeng at noen måtte jo ta vare på det etter hvert økende husdyrholdet, mens andre var på havet.

Leem bilde tab.XVI

Fálástak

Ærfugldun var fra gammelt av en handelsvare. Leem skriver om dunsanking i Porsanger i 1725. I sin ”Nomenclatur” har han nedtegnet ordet *fálástak* og oversetter det til ”: ”Duun-Toget, Den tid, da samtlige Porsanger-Fjords lapper overfarer de benævnte Fjord beliggende Øer, for at samle Æderdun, hvilket skeer efter St. Hans Dag”. Samme sted nevner han *fálástakboddu* = Tid, som må bety sesongen for fálástak. På øya Játká er det to stedsnavn som er minner fra dunsanking. Disse er *Fálástak* og *Fálástakladdak*. Ordet fálástak kan kanskje være avledet av verbet *fállat* som er å tilby. På islansk har verbet *fala* betydningen, det å be om å få kjøpe (personlig kontakt med Eitur Eiturson). Da må substantivet fálástak i en viere mening kanskje ha betydd ”noe man har å tilby”.

Sjøsamene mister rettigheter

Tamsøya er og har vært resursrik øy. Den fortjener litt ekstra omtale. De fornybare ressursene her har Porsanger sjøsamene fra gammelt av utnyttet og hatt enerådende rettighet til. I en kommisjonsberetning fra 1668 fortelles det at porsangersamene utnyttet fugleegg og ærfugldun.

Bilde s. 95 Richter Hansen

Samme sted sies det videre at på Tamsøy fantes det multer som var godt mot skjorbuk (RH:ibid 52). For å vise noe av den mengden man kunne høste av de årlige ressursene så

bruker jeg tall fra begynnelsen av 1900-tallet. Amund Helland forteller 1906 at multemyrene i gode år kunne gi 40-50 tønner multer. Robert Collet kan i 1907 opplyse at bare på Store Tamsøy ble det årlig samlet 4000 egg, noen år tidligere opptil 10000. En informant kan fortelle at man på Store Tamsøy på begynnelsen av 1900-tallet plukket egg på tredje part og solgte dem (RH ibid 239). Nå plukkes multer på halvpart på øya.

På vårtinget i Kjølvik 1631 ble det forbudt almuen å kjøpe dun hos samene før lensherren på kongens vegne hadde fått sitt (Richter Hansen ibid 52). Med dette forbudet markerte statsmyndighetene og de lokale embetsmenn sin store interesse for Porsanger resursene, skriver Richter Hansen ibid. 94. I dette tilfelle var det dun, senere kom multebær og i 1660 årene viltet. Begge de to første var en knapp resurs og samtidig lett omsettelig, og med god pris. På et møte med almuen fra Kjølvik og Porsanger på Kjølvik-tinget 1653 fikk lensherre Jørgen Friis et løfte om at almuen skulle gi ham en halv lest (6 tønner) multebær når ”høsten var god”. Men senere amtmenn (amtmenn erstattet lensherre tittelen i 1660) påberopte seg denne retten. Lilienskiold sier riktignok i 1689 at han bare et år hadde fått noen tønner bær, men i 1694 opplyser Knag at amtmannen årlig fikk 6 tønner multer og 4 bismerpund (1b.p = 5,997 kg) ærfugldun av Tamsøy og de andre øyene i Porsangerfjorden. Under Adelaerkommisjonens forhør kom det frem at amtmannen uberettiget hadde skaffet seg fordeler. Han hadde blant annet fått Porsangersamene til å avholde seg fra dunsamling på Tamsøy. Sogneprest Ludvig Paus i Vadsø sa at amtmannen hadde lurt folket med at multer og dun var ”slottets commenditeter” (altså goder som tilhørte Vardøhus festning). Almuen hadde også protestert mot den tiltakende maktutfoldelsen. Amtmann Lilienskiold måtte erkjenne at han ikke hadde noen rettigheter her, og han tilbød seg å forpakte øyene mot 30 daler årlig til kongen. Han hadde i 1698 fått en personlig reprimande av kongen for hans politikk i den saken. Det må ha hjulpet for i 1694 sier Knag at Tamsøy var ”til fellitz allmues nøtte”. I 1717 kritiserte von Westen amtmann Lorch for at denne hadde trukket store deler av kongens frie land under seg, deriblandt Tamsøy som var den beste av dunøyene (Richter Hansen 1986:94-96).

Da oppsetting av den alminnelige matrikkelen var avsluttet for resten av landet i 1669, var ikke Finnmark kommet med og dermed betalte ikke almuen avgift for eiendom eller rettighet. Med henvisning til Tønnesen, skriver RH at staten argumenterte med at siden almuen ikke betalte skatt eller avgift var jorden statsalmenning. Sjøsamene hadde ingen matrikkel å vise til verken over Tamsøy eller andre deler av Porsanger. De hadde aldri hatt behov for det, i og med at det tidligere hadde vært liten eller ingen konkurranse om jorden eller rettigheter. I en situasjon der det meldte seg flere interensenter til en og samme resurs fikk det stor betydning at det ikke fantes bygselkvittering. Myndighetene kunne med andre ord beslaglegge hele Porsanger, men slik gikk det ikke. Men på Tamsøy, fortsetter Tønnesen, ble urett over lang tid til sist til rett. Tamsøya ble tillagt amtmannsembetet. I 1758 begynte staten å forpakte alle rettighetene for å skaffe penger. Både multebærene og dunveidet ble bortforpaktet. Den 28. juni 1773 lot amtmann Torkel Fjelsted begge Tamsøyene fredlyse under straffeansvar, og med premie til angivere. Amtmannen beholdt ellers denne rettigheten til 1886 da lønssystemet for amtmannen ble omlagt, og øya ble solgt til daværende forpakterne, Ulich-familien.

Fiske på 1800 og begynnelsen av 1900-tallet.

For å se nærmere på fiskeriets betydning for Porsangers befolkning vil jeg bruke kilder fra 1800 og 1900-tallet. Ser man eksempelvis på folketellingen fra 1865, så har nær 100 % av husholdenes ”husfader” har fått tilføyd yrkesbetegnelsen fisker med jord. Ofte er det også tilføyd for sønnene ”hjælper faderen med fiskeri”.

Folketellingen av 1865 .s 16

Etter folketellingen av 1865 bor det til sammen 622 samer, 366 kvener og 60 nordmenn i Kistrand kommune. Samene bodde i Smørfjord, Olderfjord, Kistrand, Billefjord og på østsiden fra og med Leirpollen til Hårvik. Kvenene bodde i Børselv og Lakselv, mens nordmenn stortsett bodde i kommunesenteret Kistrand, samt Tamsøy

Friis etn. Kart over Porsanger.

Etter tall fra folketellingen finner RH ut at i Kistrand kommune er 162 fisker/bønder, samt i tillegg 60 som bare er fiskere. Med tall fra 1870 og 1871 sammenligner han videre antallet på fiskere fra Kistrand kommune og Kjølvik kommune og finner ut at Kistrand har henholdsvis 249 og 279 fiskere mot Kjølviks 76 og 74. Med andre ord var 80 % av fiskere fra Kistrand.

Sommerfisket etter sei var fra 1700-tallet blitt populært etter at de russiske pomorene hadde begynt å farte på den Nord-Norske kysten. Porsangers befolkning byttet til seg mel og andre varer med sei. Om sommeren i maktida var det ellers vanskelig å få avsetning for fisk.

Bilde fra K. Leem ”samer krøker sei”

Leem (1767:321) sier at samene har en fiskemetode på sei ved at en mann står i forenden av båten med en lang stang påsatt en kvass og sterk jernkrok i enden og ”dermed hugger og slenger dem, een efter anden, ind i Baaden” i det når seistimen svømmer på vannoverflaten. Seistimen kunne også på enkelte plasser svømme nært land, som Leem selv hadde sett og da krøket samene dem fra land. Pomorfisket ga en sikker og varig inntekt for sjøsamene. Johs. Falkenberg (1941:43) sier fra Laksefjord at en bekjent av ham hadde fortalt at ”hjertene våre lettet, når vi så russerne komme” og fortsatte at russehandelen ga i sin helhet vinterforsyningen av mat; alle som hadde en liten båt var sikret økonomisk.

Tabell RH s.

I 1840-årene begynte laddetorskefisket å bli vanlig. Den foregikk på kysten om våren og det var primært dette fisket som la det økonomiske grunnlaget for veksten i Porsanger, mener RH. Den 7. april 1855 skriver handelsmann Greiner til fogd Schaaning; ”det endaste Fiskeri som her i Tracten drives, fiskes med Garn i Smørfjord, hvor der för tiden ligger 6 Baader af egensojns Almue, men til Dato er ennu ikke Fisket af disse over hvad som er medgaadt til Kogfisk. Verken fisk eller Lever er solgt til Handelen her. Al den övrige Almue fra det indre af Porsanger ere udreiste til Kjølvik i haab om at der vil blive Loddefiske. Ingen Udensojns Almue er hertil kommet för at Fiske”. Her er det nødvendig å peke på at pomorene ikke kom til Nord-Norge på grunn av krigene. 3 ½ uke senere opplyste lensmann Ulich at torskefisket har vært meget godt for Kjølvik og Honningsvåg, men han kan ikke angi mengden av oppfisket kvanta, da ”almuen har ført megen fisk til sitt hjemsted” og fortsetter at fisket nå blir drevet av 40 3-manns båter av sognet (Porsanger og Kjølvik) og 3 stk. 4-manns båter norlendinger. Den 14. mai melder igjen handelsmann Greiner intet fiske hadde foregått rundt Russemark, fiskerne var fremdeles i Kjølvik, men at de akkurat i disse dager holdt på å komme tilbake fra loddefisket. I 1867 fisket Porsangerfiskeren på følgende steder på kysten: 128 i Kjelevik, 88 i Nordvågen, 21 i Øst-Finnmark, øst til Vardø (RH ibid 204, 205).

Hjemmefisket har hatt størst betydning for matbehovet i Porsanger. I motsetning til de store fiskeriene foregikk dette hele året, selv om hovetyngden av fisket foregikk vår, sommer og høst. Det ble fisket etter torsk, sei, flyndre, kveite og sild og man brukte de vanlige redskapene som juksa, line, garn grunnvad og dorg (RH ibid 320).

Sommer og høstfisket var det viktigste fjordfisket. På slutten av 1800-tallet deltok gjennomsnittlig 225 personer. De fleste fisket fra Kolvik, Smørfjord og Leirpollen. Nattredskapet synkenot var det mest alminnelige redskapet. Notlaget besto av 4 3-manns båter. For eksempel lå det i 1892 142 båter i Repvåg, derav dannet 132 båter 33 notlag (RH ibid. 323).

I 1880-årene var sildefisket godt i hele fjorden. Fiskeriinnberetninger fra disse årene forteller at det i Porsanger ble oppfisket 3000 tønner sild, der 1850 tønner var fisket med not. 230 personer deltok, 150 personer i 63 båter med garn og 80 personer i 20 båter med not. Sildefisket foregikk som oftest fra september til jul. Vesterbotn var god sildeplass. Hvis fjorden frøs fisket man med garn under isen (RH ibid. 321).

Utmålinger på øyene i Porsanger.

Jeg har gått igjennom Utmålsprotokollene for Kistrand i perioden 1858 – 1882. De opplysningene jeg har hentet er øyenes navn, hvem har fått utmålt, rekvirentens navn og i den grad det er opplyst, til hvilket formål øya skulle brukes til.

Lamholmen (Láppessuolu), Per Persen, Veines (Riinjárga), ladjosadjin.

Lille Kamøy (Uhca Gáhpesuolu), Anders Amundsen, Skipsfjord (Skiipavuotna), mannemii, uvjemii ja eará.

Store Altesulen (Stuora Álpesuolu), Nils Olsen, Sarnes, ladjosadjin ja mannemii.

Kamøy (Gahpesuolu), Johannes Nilsen ja Johan Eriksen, Skipsfjord (Skiipavuotna), ladjosadjin ja mannemii.

Máttit Áhkansuolu, Fálástaklattag, Sáhpegohppi, Játkkabákti, Sivert Johnsen, Bevkop (Beavgohppi), ladjosadjin. Mañnelis, go Sivert Johnsen jámii mávssekeahhtes rehkegiin gávpealbmái, ja maid su leaska ii nákcin maksit, de lonuid Reihvági giehmánni, hánddaloasseválddi, (faktora) Anton Bye bokte, Máttit Áhkán sullo. Otne gullet goappašat Áhkánsullot Bye mañisbohttiide.

Lille Tamsøy (Ávačuohttu), Ole Steffensen, Ávačuohttu, eanagilvimii. Mañnelis handdaloasseváldi (faktor) J Lillebo, gi dárppašii eatnama guollegikadeapmái. Ja vel mañnelis Hans Persen, Tamsøy (Dávbmésalá), eanagilvimii.

Mámmal, Peder Andersen, Kolvik (Soarvvesvuotna), ladjosadjin.

Ytre og Indre Cuoldagas (Olggut ja Siskkit Čuoldagas), Mahtis Amundsen, Kolvik, ladjosadjin.

Laholmen, Iver Andersen, Lafjord (Lávvarvuotna), ladjosadjin.

Dangas (Dánjas), Elias Sivertsen, Sandvik, man atnui ii leat diedihuvvon, muhto jáhkkimis aŋkke juo ladjosadjin.

Saiva (Sáivá), Peder Mahtisen ja Peder Sivertsen, Trolholmsund (Činavuohppi), man atnui ii leat diedihuvvon, muhto jáhkkimis aŋkke juo ladjosadjin.

Molko (Muolku), Clemet Hansen, Stabbursnes (Rávttošnjárga), guohtuneanan.

Anebessa (Ánnibeazá), Anders Andersen Østerbund (Soggovuotna), ladjosadjin.

Mel-stranden (Miellesátto Mielles Játkkás), Anders Aslaksen, Gåradak (Goarahat), ladjosadjin.

Store-Jatka (Stuorra Játká), Gudmund Nilsen, Gåradak (Goarahat), man atnui ii leat diedihuvvon, muhto jáhkkimis ankke juo ladjosadjin.

Akker-øe (Davit Áhkánsuolu), Peder Olsen, Igeldas (Ikkaldas), man atnui ii leat diedihuvvon, muhto jáhkkimis ankke juo ladjosadjin. Nu go Hánsárohkki (Hans Hansen) mitalii de lei Ikkaldas Ovlás, gii varra lei Pedara áhčči, goahti Návlogohpis, davágeahčín Davit Áhkánsullo.

Nord Ak (Davit Áhkánsuolu), Amund Persen (galgá leat Pedersen), lei Billávuonas eret ja náitalii Njárgga nieidain Anne Sivertsdatteriin (Solveig Tangerås njálmmálaš diehtu). Ladjosadjin ja uvjemii.

Søndre-Skarko (Máttit Skárku), Jon Larsen, Oldereidet (Leaibbošmuotki), ladjosadjin.

Sjøsamefamilie fra Sandvik nær Billefjord.

Et intervju med en eldre mann som jeg har fra Porsanger kommunes lokalhistorisk samling, viser ganske godt levekårene til en sjøsamisk familie i Porsanger på begynnelsen av 1900-tallet. Familien bodde i en toroms fellesgamme, med husdyr og mennesker i hver sitt rom. Menneskene og dyrene hadde hver sin inngangsdør, men ilsted var felles. Til lys hadde de farafinlampe i bodelen og tranlampe i fjøsdelen. På den tid var det 3 husstander i Ytre Sanvik og 6 i Indre. Fisket var hovednæring. I tillegg hadde man husdyrhold med noen få sauer og ei ku. Fisk ble oppbevart over vinteren i sneskavvelen. Ellers ble torsk, hyse, flyndre og hveite saltet i tønner. Om høsten kokte de tran som måtte rekke over vinteren. Tranen ble oppbevart i kagger. Oppylt 40 liter måtte man ha for vinteren. For til husdyr ble innsamlet her og der. Ofte ble det knapphet på for og den måtte spares. Man sanket lyng til vinteren om høsten, men man skavet det også om våren. Vedkommende fortalte at noen andre dro på øyene for å skave lyng og vissent gress, fordi øyene ble tidlig bare. Tang ble skjært hver dag. Til dette brukte man kortorvet ljà eller sigd. Om våren sanket man tare, som ble slått med langorvet ljà på 2-3 favners dyp. Tømmer hentet de etter behov fra Stabbursdalen. De fløtet tømmer ned Stabburselva og bukserte det ut fjorden til Billefjord. Mannen fortalte at han begynte å ro straks han var komfirmert, men allerede barn mellom 8-10 år måtte ta del i arbeidet og deriblandt fiske i fjorden. Båten ble rodd og man hadde seil. Med liner fisket man fra februar/mars og fremover gjennom sommeren og høsten. Fiskerne dro til Magerøya og fisket bla fra Kjelvik. Mens man var på kysten bodde man i rorbuer som man betalte for. Matfisk som skulle bringes hjem ble saltet på kysten. Ellers fisket man i fjorden.